

6.1 – 6.4

ΘΕΩΡΙΑ

1.

Εγγεγραμμένη γωνία, αντίστοιχη επίκεντρη και τόξο

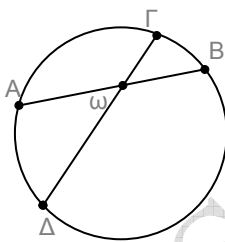
- Το μέτρο της επίκεντρης ισούται με το μέτρο του αντίστοιχου τόξου.
- Η εγγεγραμμένη ισούται με το μισό της αντίστοιχης επίκεντρης.
- Η εγγεγραμμένη που βαίνει σε ημικόκλιο είναι ορθή.
- Οι εγγεγραμμένες που βαίνουν στο ίδιο ή σε ίσα τόξα του ίδιου ή ίσων κύκλων είναι ίσες και αντίστροφα.
- Η εγγεγραμμένη ισούται με την υπό χορδής κίεφαπτομένης.

2.

Γωνία δύο χορδών και γωνία δύο τεμνουσών

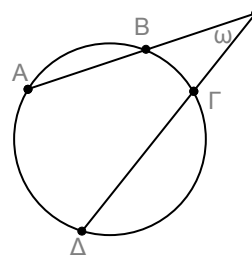
Η γωνία δύο χορδών ισούται με το ημίαθροισμα των κατακορυφών της τόξων

$$\hat{\omega} = \frac{\widehat{A\Delta} + \widehat{\Gamma B}}{2}$$

Η γωνία δύο τεμνουσών ισούται με την ημιδιαφορά των τόξων που περιέχει

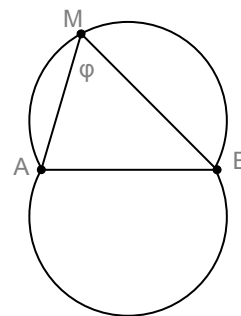
$$\hat{\omega} = \frac{\widehat{A\Delta} - \widehat{\Gamma B}}{2}$$

3.

Ένας γεωμετρικός τόπος

Ο γεωμετρικός τόπος των σημείων M, που βλέπουν τμήμα AB με δοσμένη γωνία φ, είναι δύο τόξα κύκλου συμμετρικά ως προς την ευθεία AB, εκτός από τα A, B.

Ειδικά

Ο γεωμετρικός τόπος των σημείων M, που βλέπουν τμήμα AB με ορθή γωνία, είναι ο κύκλος διαμέτρου AB, εκτός από τα A, B.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1.

Θεωρούμε δύο κάθετες χορδές $AB, \Gamma\Delta$ κύκλου (O, ρ) . Αν $\widehat{A\Gamma} = 40^\circ$ και $B\hat{\Delta}\Gamma = 30^\circ$, να υπολογιστούν οι γωνίες του τετραπλεύρου $A\Gamma B\Delta$ και τα τόξα $\widehat{B\Gamma}$, $\widehat{B\Delta}$ και $\widehat{A\Delta}$.

Προτεινόμενη λύση

$$\widehat{A\Gamma} = 40^\circ \Rightarrow \hat{B}_1 = 20^\circ$$

$$\hat{\Delta}_1 = \hat{B}_1 = 20^\circ$$

Επειδή το τρίγωνο $BK\Gamma$ είναι ορθογώνιο,

θα είναι $\hat{\Gamma}_1 = 70^\circ$ άρα και $\hat{A}_1 = 70^\circ$.

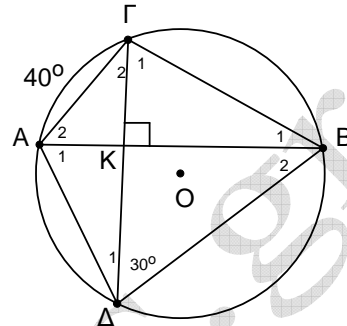
Αφού $B\hat{\Delta}\Gamma = 30^\circ$ θα είναι και $\hat{A}_2 = 30^\circ$,
λόγω δε του ορθογωνίου τριγώνου $BK\Delta$,

θα είναι $\hat{B}_2 = 60^\circ$, άρα και $\hat{\Gamma}_2 = 60^\circ$

$$A\hat{\Gamma}B = \hat{\Gamma}_1 + \hat{\Gamma}_2 = 130^\circ, \quad \Gamma\hat{B}\Delta = \hat{B}_1 + \hat{B}_2 = 80^\circ, \quad B\hat{\Delta}A = 30^\circ + \hat{\Delta}_1 = 50^\circ,$$

$$\Gamma\hat{A}\Delta = \hat{A}_1 + \hat{A}_2 = 100^\circ$$

$$\text{Ακόμα } \widehat{B\Gamma} = 2 \cdot 30^\circ = 60^\circ, \quad \widehat{B\Delta} = 2 \cdot 70^\circ = 140^\circ \text{ και } \widehat{A\Delta} = 2 \cdot 60^\circ = 120^\circ$$

2.

Σε κύκλο (O, ρ) θεωρούμε δύο σημεία B, Γ . Έστω M το μέσο του μικρότερου τόξου $\widehat{B\Gamma}$ και A ένα σημείο του μεγαλύτερου τόξου $\widehat{B\Gamma}$, έτσι ώστε $B\hat{A}\Gamma = 50^\circ$. Να υπολογιστούν οι γωνίες των τριγώνων $O\Gamma B$ και του $M\Gamma B$.

Προτεινόμενη λύση

$$\text{Επειδή } B\hat{A}\Gamma = 50^\circ, \text{ θα είναι } \widehat{B\Gamma} = 100^\circ$$

$$\text{και } \widehat{BA\Gamma} = 260^\circ$$

Στο ισοσκελές τρίγωνο $BO\Gamma$ η επίκεντρη γωνία $B\hat{O}\Gamma$ έχει μέτρο ίσο με το μέτρο του τόξου $\widehat{B\Gamma}$,

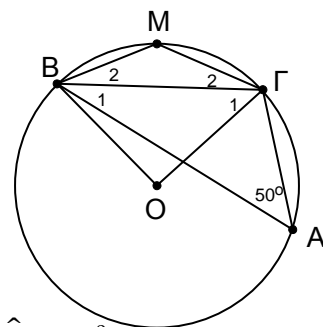
άρα είναι $B\hat{O}\Gamma = 100^\circ$ και επομένως κάθε μία

από τις προσκείμενες στην βάση $B\Gamma$ γωνίες θα είναι $\hat{B}_1 = \hat{\Gamma}_1 = 40^\circ$

Επειδή $\widehat{BA\Gamma} = 260^\circ$, η εγγεγραμμένη γωνία \hat{M} θα είναι $\hat{M} = 130^\circ$

και επομένως κάθε μία από τις προσκείμενες στην βάση $B\Gamma$ του ισοσκελούς τριγώνου

$BM\Gamma$ θα είναι $\hat{B}_2 = \hat{\Gamma}_2 = 25^\circ$

3.

Σε κύκλο (O, ρ) θεωρούμε μία επίκεντρη γωνία \widehat{AOB} και μία εγγεγραμμένη $\widehat{GM\Delta}$ ίσες με 120° . Να δείξετε ότι $AB = \Gamma\Delta$.

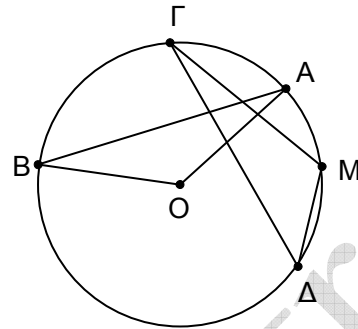
Προτεινόμενη λύση

$$\widehat{AOB} = 120^\circ \Rightarrow \widehat{BGA} = 120^\circ$$

$$\widehat{GM\Delta} = 120^\circ \Rightarrow \widehat{GB\Delta} = 240^\circ$$

$$\text{Οπότε } \widehat{GM\Delta} = 120^\circ$$

Αφού τα μικρότερα του ημικυκλίου τόξα $\widehat{BA\Gamma}$ και $\widehat{GM\Delta}$ είναι ίσα, οι αντίστοιχες χορδές τους θα είναι ίσες, άρα $AB = \Gamma\Delta$

4.

Σε κύκλο διαμέτρου AB φέρνουμε την χορδή $A\Gamma$ έτσι ώστε $\widehat{BAG} = 30^\circ$. Η εφαπτομένη του κύκλου στο Γ τέμνει την ευθεία AB στο Δ . Να αποδείξετε ότι το τρίγωνο $A\Gamma\Delta$ είναι ισοσκελές.

Προτεινόμενη λύση

$$AB \text{ διάμετρος} \Rightarrow \widehat{AGB} = 90^\circ$$

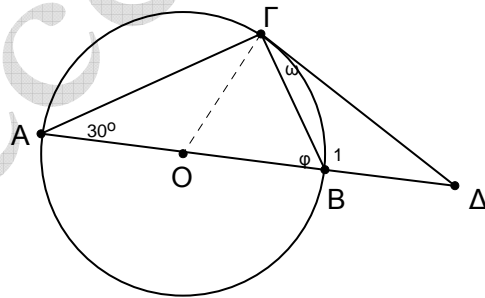
$$\widehat{B_1} \text{ εξωτερική στο } \text{τρ.} AB\Gamma \Rightarrow$$

$$\widehat{B_1} = 90^\circ + 30^\circ = 120^\circ$$

Ισχύει $\widehat{\omega} = \widehat{A} = 30^\circ$ διότι η μία είναι εγγεγραμμένη και η άλλη υπό χορδής και εφαπτομένης.

$$\text{Επομένως η γωνία } \widehat{\Delta} \text{ του τριγώνου } B\Gamma\Delta \text{ θα είναι } \widehat{\Delta} = 180^\circ - 120^\circ - 30^\circ = 30^\circ$$

Αφού λοιπόν είναι $\widehat{A} = \widehat{\Delta} = 30^\circ$, το τρίγωνο $A\Gamma\Delta$ είναι ισοσκελές.

5.

Θεωρούμε τον περιγεγραμμένο κύκλο (O, ρ) ενός τριγώνου $AB\Gamma$ και το ορθόκεντρό του H . Από το B φέρνουμε τη χορδή $B\Delta$ κάθετη στην $B\Gamma$. Να αποδείξετε ότι

i) $A\Delta \perp A\Gamma$

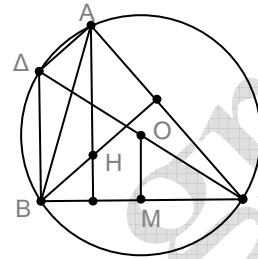
ii) $B\Delta = AH$

iii) Αν M το μέσο της $B\Gamma$ τότε $OM = \frac{AH}{2}$

Προτεινόμενη λύση

i)

$$\begin{aligned} B\Delta \perp B\Gamma &\Rightarrow \widehat{B}\Gamma = 90^\circ \\ &\Delta\Gamma \text{ διάμετρος} \\ \widehat{A}\Gamma &= 90^\circ \\ A\Delta &\perp A\Gamma \end{aligned}$$

ii)

$$AH \perp B\Gamma \text{ και } B\Delta \perp B\Gamma \Rightarrow AH \parallel B\Delta$$

Ομοίως $\Delta A \parallel BH$

Συνεπώς το ΔAHB είναι παραλληλόγραμμο

Άρα $B\Delta = AH$

iii)

Στο τρίγωνο $B\Delta\Gamma$ το OM ενώνει τα μέσα των $B\Gamma$ και $\Delta\Gamma$, άρα $OM = \frac{B\Delta}{2}$

και λόγω του (ii), $OM = \frac{AH}{2}$

6.

Έστω τρίγωνο $AB\Gamma$ με $AB < A\Gamma$ και ο περιγεγραμμένος κύκλος του.
Αν E το αντιδιαμετρικό του A και AD ύψος του τριγώνου, να δείξετε ότι

i) Οι γωνίες \hat{A} και $\Delta\hat{A}E$ έχουν την ίδια διχοτόμο

ii) $\Delta\hat{A}E = \hat{B} - \hat{\Gamma}$

Προτεινόμενη λύση

i)

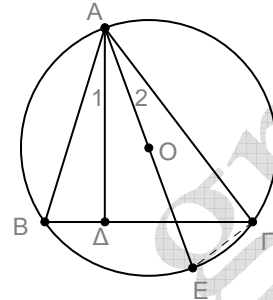
Αρκεί να αποδείξουμε ότι $\hat{A}_1 = \hat{A}_2$

AE διάμετρος $\Rightarrow A\hat{\Gamma}E = 90^\circ$

Στα ορθογώνια τρίγωνα $AB\Delta$ και $A\Gamma E$

έχουμε $\hat{B} = \hat{E}$ (βαίνουν στο ίδιο τόξο AG),

άρα θα είναι και $\hat{A}_1 = \hat{A}_2$

ii)

Στο ορθογώνιο τρίγωνο $A\Delta\Gamma$ έχουμε $\Delta\hat{A}E + \hat{A}_2 = 90^\circ - \hat{\Gamma}$

και επειδή $\hat{A}_1 = \hat{A}_2$

$$\Delta\hat{A}E + \hat{A}_1 = 90^\circ - \hat{\Gamma}$$

$$\Delta\hat{A}E = 90^\circ - \hat{A}_1 - \hat{\Gamma}$$

Όμως από το ορθογώνιο τρίγωνο $AB\Delta$ έχουμε $90^\circ - \hat{A}_1 = \hat{B}$,

οπότε $\Delta\hat{A}E = \hat{B} - \hat{\Gamma}$

7.

Έστω τρίγωνο $AB\Gamma$ και ο εγγεγραμμένος κύκλος του, ο οποίος εφάπτεται στις πλευρές AB , $A\Gamma$, $B\Gamma$ στα K , Λ , P αντίστοιχα. Να υπολογίσετε τις γωνίες του τριγώνου $K\Lambda P$ συναρτήσει των γωνιών του τριγώνου $AB\Gamma$

Προτεινόμενη λύση

Είναι $K\hat{P}\Lambda = \hat{K}_1$ (1) (εγγεγραμμένη - υπό χορδής και εφαπτομένης)

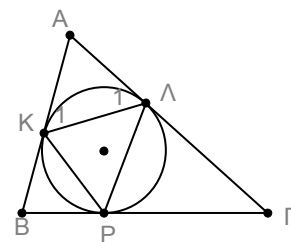
$$AK = AL \Rightarrow \hat{K}_1 = \hat{\Lambda}_1$$

$$\text{Αλλά } \hat{A} + \hat{K}_1 + \hat{\Lambda}_1 = 180^\circ \Rightarrow 2\hat{K}_1 = 180^\circ - \hat{A}$$

$$\hat{K}_1 = 90^\circ - \frac{\hat{A}}{2}, \text{ και λόγω της (1)}$$

$$K\hat{P}\Lambda = 90^\circ - \frac{\hat{A}}{2}$$

$$\text{Ομοίως } P\hat{K}\Lambda = 90^\circ - \frac{\hat{\Gamma}}{2} \text{ και } P\hat{\Lambda}K = 90^\circ - \frac{\hat{B}}{2}$$

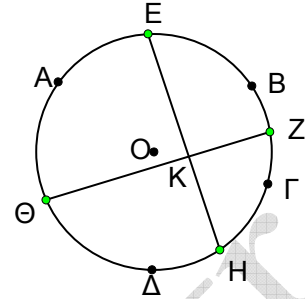
8.

Αν E, Z, H, Θ είναι τα μέσα των διαδοχικών τόξων $\widehat{AB}, \widehat{B\Gamma}, \widehat{\Gamma\Delta}$ και $\widehat{\Delta A}$ ενός κύκλου (O, ρ) , να αποδείξετε ότι $EH \perp Z\Theta$.

Προτεινόμενη λύση

Από γνωστή εφαρμογή, έχουμε

$$\begin{aligned} (\widehat{EK\Theta}) &= \frac{1}{2} [(\widehat{\Theta E}) + (\widehat{ZH})] \\ &= \frac{1}{2} [(\widehat{\Theta A}) + (\widehat{AE}) + (\widehat{Z\Gamma}) + (\widehat{\Gamma H})] \\ &= \frac{1}{2} \left(\frac{(\widehat{\Delta A})}{2} + \frac{(\widehat{AB})}{2} + \frac{(\widehat{B\Gamma})}{2} + \frac{(\widehat{\Gamma\Delta})}{2} \right) \\ &= \frac{(\widehat{\Delta A}) + (\widehat{AB}) + (\widehat{B\Gamma}) + (\widehat{\Gamma\Delta})}{4} = \frac{360^\circ}{4} = 90^\circ, \text{ άρα } EH \perp Z\Theta \end{aligned}$$

9.

Στον περιγεγραμμένο κύκλο τριγώνου $AB\Gamma$ φέρνουμε τις χορδές $B\Delta$ και ΓE παράλληλες στις πλευρές $A\Gamma$ και AB αντίστοιχα. Να αποδείξετε ότι η χορδή ΔE είναι παράλληλη προς την εφαπτομένη του κύκλου στο σημείο A .

Προτεινόμενη λύση

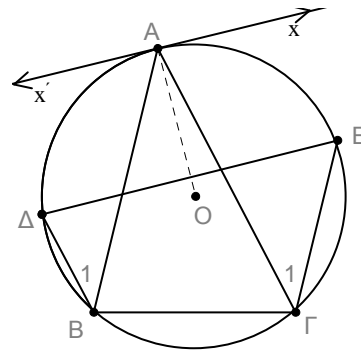
Έστω $x'x$ η εφαπτομένη του κύκλου στο A και OA η ακτίνα στο σημείο επαφής.

$$B\Delta \parallel A\Gamma \Rightarrow \widehat{B_1} = \widehat{A}$$

$$\Gamma E \parallel AB \Rightarrow \widehat{\Gamma_1} = \widehat{A}$$

$$\text{Άρα } \widehat{B_1} = \widehat{\Gamma_1} \Rightarrow \widehat{\Delta\Delta} = \widehat{\Delta E}$$

Επομένως το A είναι μέσο του τόξου $\widehat{\Delta\Delta E}$, άρα η ακτίνα OA είναι κάθετη στην χορδή ΔE και επειδή $OA \perp x'x$, θα είναι $x'x \parallel \Delta E$.

10.

Σε ορθογώνιο τρίγωνο $AB\Gamma$, ο κύκλος διαμέτρου AB τέμνει την υποτείνουσα $B\Gamma$ σε σημείο M . Να αποδείξετε ότι η εφαπτομένη του κύκλου στο M διέρχεται από το μέσο της $A\Gamma$.

Προτεινόμενη λύση

Επειδή BA διάμετρος και $\widehat{B\hat{A}\Gamma} = 90^\circ$,
η $A\Gamma$ είναι εφαπτομένη του κύκλου.

Είναι $\widehat{B\hat{M}A} = 90^\circ$ σαν εγγεγραμμένη σε ημικύκλιο.

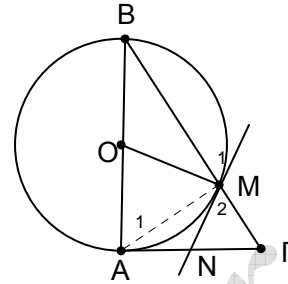
Στα ορθογώνια τρίγωνα $AB\Gamma$ και AMB , οι γωνίες \hat{A}_1 και $\hat{\Gamma}$ είναι συμπληρωματικές της \hat{B} , άρα $\hat{A}_1 = \hat{\Gamma}$

Όμως $\hat{A}_1 = \hat{M}_1$ (εγγεγραμμένη = υπό χορδής – εφαπτομένης)

και $\hat{M}_1 = \hat{M}_2$ (κατά κορυφήν)

Άρα $\hat{\Gamma} = \hat{M}_2$, οπότε $NM = N\Gamma$

Και επειδή $NM = NA$ (εφαπτομενικά τμήματα), θα είναι $NA = N\Gamma$,
άρα το N είναι μέσο της $A\Gamma$.

11.

Δύο κάθετες χορδές AB και $\Gamma\Delta$ κύκλου (O, ρ) τέμνονται σε σημείο E .

Αν M, N είναι τα μέσα των χορδών $A\Delta, B\Gamma$ αντίστοιχα, να αποδείξετε ότι

i) $ME \perp B\Gamma$,

ii) Το τετράπλευρο $OMEN$ είναι παραλληλόγραμμο

iii) $ON = \frac{A\Delta}{2}$

Προτεινόμενη λύση

i)

Έστω ότι η ME τέμνει τη $B\Gamma$ στο Θ .

Στο ορθογώνιο τρίγωνο $AE\Delta$, η EM είναι διάμεσος στην υποτεινούσα

$$\text{Άρα } EM = \frac{A\Delta}{2} = M\Delta \Rightarrow \hat{E}_1 = \hat{\Delta}$$

και επειδή $\hat{\Delta} + \hat{A} = 90^\circ$,

θα είναι $\hat{E}_1 + \hat{A} = 90^\circ$ **(1)**

Όμως $\hat{E}_1 = \hat{E}_2$ (κατακορυφήν)

και $\hat{A} = \hat{\Gamma}$ (βαίνουν στο ίδιο τόξο $\widehat{B\Delta}$)

Οπότε, λόγω της (1), θα είναι $\hat{E}_2 + \hat{\Gamma} = 90^\circ$,

άρα $\Gamma\Theta E = 90^\circ$, οπότε $ME \perp B\Gamma$ **(2)**

ii)

Δείξαμε ότι $ME \perp B\Gamma$, επίσης, αφού N μέσο της $B\Gamma$, θα είναι $ON \perp B\Gamma$ **(3)**

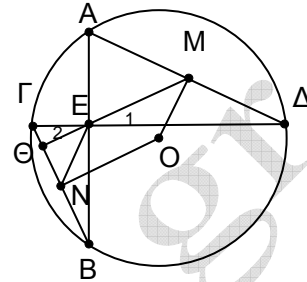
Από τις (2) και (3) $\Rightarrow ME \parallel ON$ (κάθετα τμήματα στην ίδια ευθεία)

Ομοίως προκύπτει ότι $EN \parallel OM$

Άρα το $OMEN$ είναι παραλληλόγραμμο.

iii)

Από το (ii) προκύπτει ότι $ON = EM = \frac{A\Delta}{2}$, όπως είδαμε στο (i).

12.

Δύο κύκλοι (O, ρ) και (K, α) εφάπτονται εξωτερικά στο A . Ευθεία (ε) εφάπτεται του (O, ρ) στο B και τέμνει τον (K, α) στα Γ και Δ .

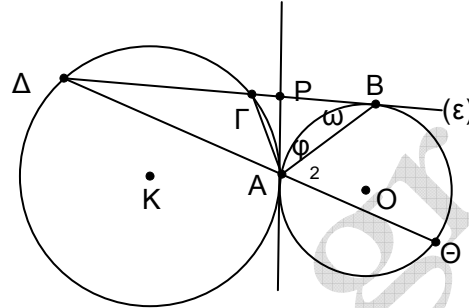
Να αποδείξετε ότι η AB είναι διχοτόμος της εξωτερικής γωνίας \hat{A} του τριγώνου $A\Gamma\Delta$

Προτεινόμενη λύση

Αν $A\Theta$ προέκταση της ΔA , τότε η

$\Gamma\hat{A}\Theta$ είναι η εξωτερική γωνία \hat{A} του τριγώνου $\Delta A\Gamma$.

Φέρνω την κοινή εσωτερική εφαπτομένη των δύο κύκλων η οποία τέμνει την (ε) στο P .

Τότε $PA = PB$, οπότε $\hat{\omega} = \hat{\phi}$ (1)

Η \hat{A}_2 είναι εξωτερική γωνία του τριγώνου ΔAB ,

άρα $\hat{A}_2 = \hat{\Delta} + \hat{\omega}$ (2)

Ακόμα $\Gamma\hat{A}B = \Gamma\hat{A}P + \hat{\phi}$ και επειδή $\Gamma\hat{A}P = \hat{\Delta}$ θα είναι $\Gamma\hat{A}B = \hat{\Delta} + \hat{\phi}$ (3)

Από τις (1), (2), (3) έχουμε ότι $\Gamma\hat{A}B = \hat{A}_2$, δηλαδή η AB είναι διχοτόμος της εξωτερικής γωνίας \hat{A} .

13.

Έστω ισόπλευρο τρίγωνο $AB\Gamma$ εγγεγραμμένο σε κύκλο (O, ρ) . Αν M είναι οποιοδήποτε σημείο του τόξου $\widehat{B\Gamma}$, να αποδείξετε ότι $MB + M\Gamma = MA$.

Προτεινόμενη λύση

Πάνω στην AM θεωρώ ευθύγραμμο τμήμα $M\Delta = MB$, οπότε αρκεί να αποδείξω ότι $A\Delta = M\Gamma$.

Στο ισοσκελές τρίγωνο $MB\Delta$ έχουμε

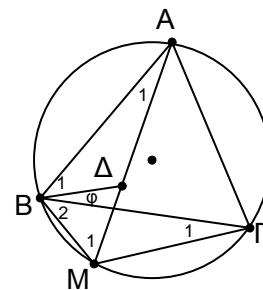
$\hat{M}_1 = \widehat{B\Gamma A} = 60^\circ$ (βαίνουν στο ίδιο τόξο),

άρα το τρίγωνο $MB\Delta$ είναι ισόπλευρο

Τα τρίγωνα $AB\Delta$ και $BM\Gamma$ έχουν

$AB = B\Gamma$, $\hat{A}_1 = \hat{\Gamma}_1$ (βαίνουν στο ίδιο τόξο) και $\hat{B}_1 = 60 - \hat{\phi} = \hat{B}_2$

Οπότε τα τρίγωνα είναι ίσα, άρα $A\Delta = M\Gamma$.

14.

Τραπεζίο $AB\Gamma\Delta$ ($AB \parallel \Gamma\Delta$) είναι εγγεγραμμένο σε κύκλο (O, ρ) . Οι μη παράλληλες πλευρές του τραπεζίου τέμνονται στο E και οι εφαπτομένες του κύκλου στις κορυφές A και Γ τέμνονται στο Z . Να αποδείξετε ότι $\hat{Z} = \hat{E}$

Προτεινόμενη λύση

$$AB \parallel \Gamma\Delta \Rightarrow \widehat{A\Delta} = \widehat{B\Gamma} \Rightarrow A\Delta = B\Gamma.$$

Άρα το τραπεζίο είναι ισοσκελές

Οπότε $\hat{\Delta} = E\hat{\Gamma}\Delta$ και από το τρίγωνο

$$E\Delta\Gamma \text{ έχουμε } \hat{E} = 180^\circ - 2\hat{\Delta} \quad (1)$$

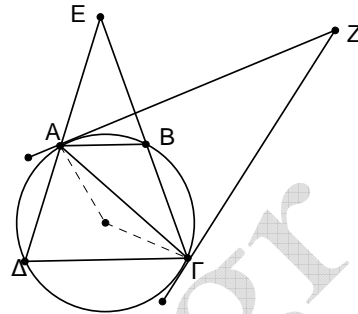
Στο τρίγωνο $Z\Delta\Gamma$ είναι $Z\Delta = Z\Gamma$ σαν

εφαπτομενικά τμήματα, άρα $Z\hat{\Delta}\Gamma = Z\hat{\Gamma}\Delta$

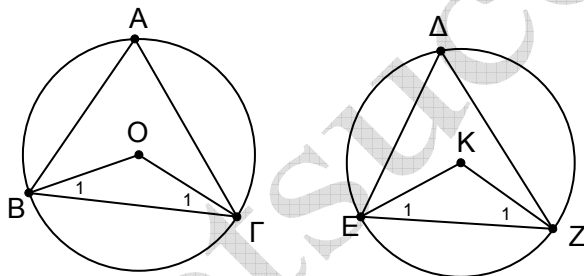
$$\text{και επομένως } \hat{Z} = 180^\circ - 2Z\hat{\Gamma}\Delta \quad (2)$$

Όμως $\hat{\Delta} = Z\hat{\Gamma}\Delta$ (εγγεγραμμένη και υπό χορδής – εφαπτομένης)

Οπότε από τις (1) και (2) έχουμε $\hat{E} = \hat{Z}$

15.

Να αποδείξετε ότι ίσα τρίγωνα έχουν ίσους περιγεγραμμένους κύκλους.

Προτεινόμενη λύση

Έστω ότι $\text{τριγ.}AB\Gamma = \text{τριγ.}\Delta EZ$ με $AB = \Delta E$, $A\Gamma = \Delta Z$, $B\Gamma = EZ$ και οι περιγεγραμμένοι κύκλοι τους (O, BO) και (K, EK) .

$$\text{Τότε θα είναι και } \hat{A} = \hat{\Delta} \Leftrightarrow 2\hat{A} = 2\hat{\Delta} \Leftrightarrow \hat{O} = \hat{K}$$

Επειδή τα τρίγωνα $OB\Gamma$ και KEZ είναι ισοσκελή και έχουν τις γωνίες των κορυφών τους ίσες, θα έχουν ίσες και τις γωνίες που πρόσκεινται στις βάσεις τους.

$$\text{Δηλαδή } \hat{B}_1 = \hat{\Gamma}_1 = \hat{E}_1 = \hat{Z}_1$$

Και αφού $B\Gamma = EZ$, τα τρίγωνα αυτά είναι ίσα.

Άρα $OB = KE$, επομένως οι περιγεγραμμένοι κύκλοι είναι ίσοι.